

ANY II.

Barcelona 6 de Novembre de 1892.

NÚM. 45.

EL P. BOYL

Y SOS COMPANYS EN LA EVANGELISACIÓ D' AMÉRICA

Lo que tan clarament explica la Nota anònima que En Torres Amat vegé en la Biblioteca del Rey al Monastir del Escorial, ho aclareix encara molt més la veu autorisada del P. Lluch Montoya en sa *Crónica general de la orden de los Mínimos* (lib. I, cap. XV, § 4): «Digo que fué (Boyl) á Francia por Embaxador del Rey Carlos Otavo, avía tenido grande noticia de la santidad de nuestro padre (San Francisco de Paula) y cansado de negocios seglares tan diferentes de la cogulla Monástica... concluyda su legacia, quiso tratar de espacio al santo varon que tan gloriosa fama de santidad tenía por todo el mundo. Partió de París sin dar cuenta á nadie de sus deseos, y llegado á Turs se fué á nuestro convento con ánimo de trocar la cogulla del padre San Benito con el humilde buriel del santo hermitaño.» Y segueix el P. Montoya explicant com després d'haver acabat el Pare Boyl son any de noviciat, el sant fundador Francesch de Paula agradat de las dots de virtut, lletras y experiencia del ex-benedictí, 'l

nombrá son Vicari general y l'enviá á Espanya á fundar convents del novíssim Institut.

Y aquesta anada á França del P. Boyl, que li doná ocasió de tractar en la cort al taumaturch de Paula, es cosa tan comprovada y l'objecte de sa embaxada tan cert (la restitució dels comtats de Rosselló y Cerdanya) que no molt temps abans d'embarcar-se cap á América, li envían los Reys des de Barcelona (5 de setembre de 1493) la següent misiva:

«El Rey é la Reyna.

»Devoto fray Buyl. Porque sabemos el placer que avreys en saber el buen estado en que, á Dios gracias, está esto de la restitucion de Ruysellon, que vos tanto trabajasteis, acordamos de vos lo facer saber, como vereys por la carta que escrivimos al Almirante don X^oval Colon é á don Juan de Fontseca, Arcediano de Sevilla, la qual vos rogamos que ayais por vuestra. De Barcelona á V de setiembre de XCHI años.»

Si tots aquests documents no conclouen y no son prou decissius, no sabem com hi puga haver argument convincent en historia. Hem de dir, com resoltament afirma 'l P. Fita, que no hi ha incerteses sobre aquest punt; no son dos homònims, sinó una sola persona 'l Pare

Bernat Boyl monjo ermità de Montserrat, lo de la correspondència ab Arnaldo Descós que 'l nomenava *dimidium animæ meæ*, l' home de confiança del Rey Ferrán, y 'l Fra Boyl, Mínim, qui en 1493, ab facultats de Vicari apostòlich (no archebisbe, ni tan sols bisbe, com s' ha dit darrerament) s' embarcà pera anar á América ab l' Almirall, á fi de començar la evangelisació dels indios.

Esbrinat aquest punt, fàcilment podem passar al aclariment del altre que per Catalunya es sens dupte 'l mes interessant. Per ací començám nostras investigacions; per que era molt natural que un catalá, y mes sentint particular afició, com sentim nosaltres, á tot lo de nostre Montserrat, tractás d' averiguar lo que hi hagués de cert respecte un fet tan notable com lo d' haver sortit del cor de la mes gentil de nostras montanyas, los primers apóstols del Nou Mon. Als primers passos que donarem en l' estudi dels documents y en la comparació de diferents autors, ens vingué tot seguit, no ja 'l dupte, sinó la certesa de que la tradició dels *dotze monjos* que marxaren de Montserrat ab lo P. Boyl, en la segona expedició de Colom, era una llegenda falsa y sens fonament.

Y torném á entrar de plé en la qüestió. Sent com es certíssim que 'l P. Boyl, quan aná á América, ja no era benedictí, sinó mínim, ¿pot suposarse ni per breus moments que fos á buscar sos companys entre 'ls religiosos del Monastir y de la Orde que acabava de deixar, portat sens dupte d' esperit de major perfecció, per altra que acabava de fundarse en aquells dias? Encara suposant que Boyl quedás ab bonas relacions, com hi ha datos pera créureho axis, ab los que foren sos germans en la Santa Montanya, ¿no haguera sigut una indiscreció y quelcom mes, demanar, no dos, sinó *dotze monjos*, pera emportársels á las illas del Mar Océa de poch descobertas?

Bofarull, en sa *Historia de Cataluña*, al tractar d' axó, diu lo següent, subrallant las paraulas següents: «Si los *otros* sacerdotes que fueron con Colón eran los *doce monjes* de

»Montserrat que dice Feliu, no se aclara por »los documentos, pero es lo más natural que »así sea; primero, porque no quisiera el »elegido por la Santa Sede, anteponer á sus her- »manos de orden y convento individuos de »otros distintos, y luego porque la especial »devoción de Fernando é Isabel á Montserrat era patente.» (Hist. de Cat. Tomo VI, página 399).

Donchs precisament en lo dato contrari fundám nosaltres nostre rahonament. Si 'l malaguanyat Bofarull, en lloch de voler fer sa historia tan crítica, hagués procurat ferla mes *documentada*, puix á sa má estava, haguera pogut trobar fàcilment los documents que ara ha desenterrat el P. Fita, sobre tot la carta reyal que está en l' Arxiu de la Corona d' Aragó (registre 3.616, foli 150) per la qual se veu clarament que en febrer de 1493, era Fra Boyl, *hermità del orde dels hermitans de frare Francesch de Paula* y que acabava de fundar y establir la nova orde en Espanya, precisament en la *hermita de Sanct Cibrià de Orta*; y per consegüent era fals son argument, per ésser falsa la premisa.

Peró encara hi ha mes, y ab axó 's respon indirectament á lo que diu Bofarull de la devoció que sentían y demostravan los Reys Catòlics per Montserrat. Escoltém lo que diu lo P. Fra Joseph Coll, en son recent llibre, *Colón y la Rábida*, (Cap. XVII, pág. 251):

«Ni tampoco es exacto que acompañaran »al P. Boyl doce monjes de Montserrat, ni »por ventura dos ni siquiera uno solo.

»El mismo P. Fidel Fita, que, como buen »catalan sabe muy perfectamente tomar acta »de todo aquello que cree honroso para su »país, dice en un folleto, *Fray Bernal Buyl ó »el primer apóstol del Nuevo Mundo*, que en el »tiempo del descubrimiento de aquella cuarta »parte del globo, y aún de muchos años ántes, »no vivían en Montserrat más que doce mon- »jes y algunos sacerdotes seculares puestos »allí por varios señores para dar culto á la san- »tísima Virgen cuya imágen se venera en »aquel célebre Santuario, y que no habían

»de dejar desamparada aquella Santa casa por irse á tan lejanas tierras.»

Massa crú ho diu lo Pare franciscá, però es la pura veritat, y encara hi ha mes que tot axó: encara hi ha mes que aquesta penuria y gran escassés de personal en Montserrat en la última década del segle xv. Precisament en lo mateix any del descobriment d'América tingué efecte la notable reforma del Monastir de Montserrat que, anys feya, venia tractant lo Rey Católich (secundat pe 'l Pare Boyl, segons consta en varis documents), reforma que cambiá casi per complert la faç del Monastir, agregantlo á la Congregació Vallisoletana. Y hi hagué tal cambi, que á fi de no entrebancarse ab obstacles, se feu renunciar l' abadiat al R. P. Joan de Peralta, «dándole un nicho decente» com diu en son M. S. el P. Caresmar, que feu nomenarlo Bisbe de Vich, de quina seu episcopal prengué possessió als vuyt de juny de 1493, conforme pot veures en nostre Arxiu Capítular (lib. 5 del Porter, fol. 125.) El Prior de Sant Benet de Valladolid en virtud de las Butllas donadas per Alexandre VI, á 19 d' abril de 1492, entrá en Montserrat ab *catorze* monjos vallisoletans, quals noms especifica Serra y Postius en sa *Historia de Nuestra Señora de Montserrat* (part segona, cap. III.)

Entraren los reformadors en Montserrat el 2 de juny de 1493, y procediren tot seguit á la elecció d' Abat, que recaygué en la persona del célebre Fra García de Cisneros, autor del *Exercitatorio espiritual* y sabi legislador d' aquella Santa Casa que, baix son govern, començá á florir maravellosament, corresponent als piadosos intents del Rey, qui, ja en 1482 escrivia als monjos de Montserrat la carta que transcrivíam en nostre primer article y en la qual anunciava sos designis de reforma ab aquella frase: «*E plahent á nostre Senyor será per avant procurat ab major compliment lo redreç de la Casa.*»

Per enfortir mes nostra opinió, podríam seguir narrant com se procedí á la reforma, quinas dificultats hi hagué, etc., però já que

citar mes documents, si ab lo dit y aduhit n' hi ha prou y sobra pera probar que de *cap manera*, per la senzilla rahó del *nemo dat quod non habet* podia 'l Monastir de Montserrat donar al P. Boyl *dotze* monjos per acompanyarlo y ajudar-lo en la santa obra de la evangelisació en lo Nou Mon, en lo crítich moment de introduhirse una trascendental reforma que feya necessari portar personal nou d' altre convent?

Altras y molt poderosas rahons hi ha que hem de reservar per un altre article, per que aquest s' ha fet massa llarch.

JAUME COLLELL, PBRE.

DISCURS

LLEGIT EN LA VETLLADA QUE 'L CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA
DEDICÀ LO PRIMER D' OCTUBRE DE 1892 Á LA
COMMEMORACIÓ DEL QUART CENTENARI DEL DESCUBRIMENT D' AMÉRICA.

(Continuació).

No vineh aquí á fer historia, puix no es ocasió una sessió solemnia de entrar en disquisicions crítichs ni en investigacions de primera má. Mes axis y tot no 'm costaria gran esforç demostrar la part activa que en la primera expedició de Colom prengueren los catalans, y sobre tot lo que ja tan sabut teniu, es á dir que gracias als cabals d' Aragó, se pogué dur á cap la gran empresa del descobriment.

Los distingits escriptors catalans Jaume Vila, Torres Amat, Antoni Aulestia, Victor Balaguer y Antoni Bofarull y últimament los Rnts. P. P. Fr. Mir y Fita han disertat llargament sobre la part que á la Corona de Aragó pertocá en lo fet, que celebrám. Aquells dos grans Reys Ferran é Isabel, units en vida y en mort, units anaren també en portarlo á cap. Hi ha en sa cort, com diu D. Victor Balaguer (1), un element castellá que aconsella á la Reyna y un element aragonés, que sospesa també la transcendencia del intent, y aconsella y ajuda al Rey. Hi ha un grup representant de la corona de Castella junt á la Reyna Isabel, y un altre grup de aragonesos representant per dirho axis de la nacionalitat aragonesa. Aquest darrer lo formavan Joan Cabreró, lo cambrer del Monarca, Lluís de Santangel escrivá de racions que privava grandement en lo seu ánimo, Joan de Coloma secretari del mateix Rey; lo vicecanceller Alonso de la Caballería y lo tesorero Gabriel Sanchez, qui hagué de pendre una part activa en las negociacions, y al qui Cristófol Colom

(1) *Castilla y Aragón en el descubrimiento de América*, conferencia de D. Victor Balaguer leida en el Ateneo de Madrid. 1892.

restà molt obligat, puix que al retorn del seu primer viatge y abans que als Reis ó al mateix temps al menys, endreçà aquella célebre é històrica carta de tot lo mon coneguda, explicant lo que havia vist y trobat. No hi ha cap dubte, prossegueix lo citat D. Victor Balaguer, de que si D. Ferrán anà ab peus de plom, prudent y fins recelós, si 's vol, fou en primer lloch per ésser la empresa molt aventurada y per lo natural temor de comprometre lo tresor públich, desangrat per tan llargas guerras; y en segon lloch, perquè sa previsió y cautela li donavan á entendre que, encara marxant tot bé, podrian portar pregonas complicacions en lo pervindre l' atorgar á Colom tan altas y soberanas merces, com axí succehí en efecte realisantse sas previsions.

La empresa de Colom haguera sens dubte fracassat sens la intervenció y sense los diners de Santangel. Quan á conseqüència de sas exageradas pretensions, demanant honors y dignitats qual valor no podia Colom preveure, per que no preveya, ni sabia tan sols al tornar de son descobriment, que no era un enfilall d' illas del mar de las Indias lo que sos navilis remolcavan sinó tot un mon tan gran casi com l' antich; quan á conseqüència, repetesch, de tantas pretensions, Colom fou despidit per los reis catòlics, que li digueren que *se fuese en hora buena*; ¿qui fou lo qui 's presentà en la cambra reyal de Donya Isabel, pera demanarli que tornàs á cridar á Colom? ¿qui lo qui convencé á la reyna ab poderosas rahons que poden llegir-se en Las Casas, transformadas en un discurs retòrich, á estil de la época? ¿qui lo qui oferí los diners de casa seva, al sentir las nobles paraulas de Isabel, reyna magnánima, en quin elogi poch serà sempre lo que s' escriga, *la reyna de les reynes qui ha hagut*, com la anomena nostre gran poeta Verdaguer, la única que sospesà en tota sa grandesa lo pensament sublim de Colom? Sabéu qui fou aquest poderós intercessor, aquest home digne d' entendre á dos esperits tan grans com lo de Isabel y Colom? Un aragonés ó català, Lluís de Santangel, el *buen aragonés, magnífico, amado, consejero y Escribano de nación de nuestra casa* com li deya Ferrán lo Catòlich. Y després de Santangel, á un altre natural d' aquests antichs regnes d' Aragó, Joan Coloma, se encarregà lo tractar ab Colom y lo entendres ab ell en tot lo referent á aquell difícil assumpto. Deu volgué, repetirém aquí ab don Victor Balaguer, que fossen dos castellans, lo cardenal Mendoza y Fray Diego de Deza, los qui començaren la obra, y dos aragonesos Lluís de Santangel y Joan de Coloma los qui la terminaren.

Lo Sr. Aulestia en sa *Noticia histórica dels catalans que intervingueren en lo descobriment d' América*, parla ademés de Santangel, d' altres fills d' aquestas terras, als qui directa é indirectament se degué una part molt activa en l' éxit de la empresa colombina. Axí també lo gran cosmògrafo Jaume Ferrer de Blanes, escriptor y astrònom, fou cridat pe 'ls Reis pera que 'ls aconse-

llàs en aquell afer. A ell fou á qui 's consultà sobre la important qüestió de la divisió que se havia de fer ab lo rey de Portugal de las illas descobertas en lo Mar Océa, y en Madrid sens dubte redactà *Lo vot y parer acerca la capitulació feta entre los molts catòlics Reis y lo Rey de Portugal en que se demostra quant era lo autor gran cosmograpf y mirablement práctic en la mar* (1).

Es indubtable axí mateix que 'ls Catalans contribuiren de una manera molt principal en la segona expedició que sortí lo 25 de setembre de 1493. Aquesta expedició sembla que s' organís á Barcelona, ab lo diner que 'l comers d' aquesta plaça adelantà al Rey y al Almirall, segons constava en documents conservats en l' arxiu del Consulat de Mar (2) y en ella prengueren part capitans, soldats y missioners catalans: entre 'ls primers lo cavaller Mossen Pere de Margarit que comanava una de las carabelas, y entre 'ls darrers, frá Bernat Buyl ó Boyl de la orde de Sant Benet, antich monjo de Montserrat.

Per últim en l' orde religiós cab á Catalunya la gloria segons piadosas tradicions de que fos la imatge de la patrona de Barcelona Ntra. Sra. de las Mercés, la que portà Colom sempre en lloch preferent en sa carabela Santa María y ella fou colocada en lo primer altar que al desembarcar Colom en la illa *Espanyola* manà alçar pera honrar á Deu y donarli gracias per son poderós auxili. En aquella modesta capella fou venerada Ntra. Sra. de las Mercés, qui abriga avuy baix son mantell patronal la insigne ciutat de Barcelona, y á la que després tants y tants sumptuosos temples se li havian d' aixecar en quantas son avuy las Repúblicas hispano-americanas, sobre tot en el Ecuador y Colombia.

Petitas son empero, aquestas glorias, moltes de las quals se esvahirian, com poéticas boyras matinals, davant del sol de la crítica, al costat de las que en la epopeya sublim del descobriment y de la conquesta del nou mon, pot ostentar la raça castellana. Catalunya allunyada per complert del govern de Espanya y reclosa als reduhits termes de sa provincia, era impossible que pogués exercir des de son forçós arrecament cap influencia sobre terras que á fur y mesura que s' anavan colonisant queyan directament dins organismes administratius quals ressorts estavan tots en mans de castellans y residían en terras castellanas. Lo *Suprém Concill d' Indias*, la *Casa de Contratació*, tot se centralís en Sevilla que fou la verdadera capital de América dins la metròpoli espanyola, arrivant fins al punt de prohibir-se als catalans lo comerç ab las Indias. Es trist avuy, repetesch, tenir que evocar recorts de certa mena, mes nos obliga á ferho lo amor de la veritat y lo amor á la nostra terra á qui no voldriam que ningú pogués llançar en cara

(1) Aulestia.—*Noticia histórica* de Jochs Florals. 1876, p. 262.

(2) Així ho assegura lo Sr. Balaguer en lo treball citat.

lo càrrech de que res ha fet per la colonisació del nou mon.

Prou feya Catalunya mentre sa germana gran alçava son vol d' àliga, fins als cims gegantins dels Andes, en defensar sa existencia política, amenaçada continuament en aquells segles d' or de las conquistas y de la colonisació. ¿Cóm havia d' esmerçar sa sanch y sas forçes en favor de terras llunyanas que no 's guanyavan per ella, y de quals fabulosos tresors no arrijava may carregada ni una sola nau á sos ports y vilas llevantinas, que semblavan dormir la calma del sepulcre segudas á las voras de un mar mort?

Amargas veritats son aquestas, però veritats certísimas y dispenseume lo pleonasme. Per axó sens regatejar la gloria de un fet que considero com lo mes gran de la civilisació espanyola y com la missió mes sublim que Espanya ha desempenyat en la terra, ja que no ha sigut donat á tots los pobles lo ésser en vida apóstols y criaderos de nacions, y en vida contemplarlas com crexen y prosperan, per axó, repetesch, tot reconeguent aquest fet que m' admira y que m' ompla d' orgull, no puch menys de sentir certa recansa al veure que nostres germans de mes enllá del Ebre no 'ns hi dexassen pendre part, pera enorgullirnos avuy ab tant motiu com ells, y com ells y 'ls portuguesos poder dir també d' algun reconet al menys de terra americana: «es carn de ma carn, y sanch de ma sañch; es filla meva aquesta terra y tot m' ho deu; es un troc de Catalunya, trasplantat á las voras del Pacífich ó del Atlántich.»

A. RUBIÓ Y LLUCH.

(Seguirá).

LOS CONCERTS DEL LÍRICH

¡Quina fila debém fer mirats des de lluny! ¡quin tip de riure 'm faria jo si 'n tingués ganas! Válgam Deu y Santa Llucia, dich mal, válgam D. Quixot y En Sanxo Panxa que diuen á fora; y que imitadors tenen aquests bons senyors en nostra época, no d' or ni de bronzo, sinó de pedanteria y ni axó, de ximpleria. Gran cosa farien alguns senyors si á la porta de casa seva hi posessen un carquinyoli per escut. Ara l' un pagador en que no s' ha de tocar música d' autors catalans en los concerts; axí ho aseguran gravement alguns periodistas.

—Bah, 'm digué un fulano, y qui son aquests senyors?

—Son senyors entre 'ls quals n' hi ha de guapos y lletjos y de tota mena.

—Y ab qué 's fundan per dir axó?

—No ho sé, únicament sé que generalment en qüestions d' art may *dan pié con bolo*.

—Be, donchs axí, ja están jutjats, donchs sol dirse que gat escarmentat... y res mes.

—Tens rahó! ribém?

—Sí, femshi un bon tip de riure, però no gastém totas las ganas per quan convinga tornarhi.

—Bueno, está be, ja veig ahont vas.

Altrement los concerts s' han portat á cap ab general aplauso y si *para muestra basta un botón*, crech que aclimatarán á Barcelona.

No faré una ressenya detallada dels matexos per que no acabaria may, per lo tant me limitaré á fer quatre apreciacions generals.

Al entrar en lo teatre 's rebía una bona impressió per lo nombrós públich que allí s' havia reunit.

No 's pensen los lectors que ara vaig á dir lo de *las hermosas damas y bellas señoritas*, —ay filla— *distinguidos caballeros, elegantes trages*, —menos mal— *selecto público cuyo conjunto producía un efecto encantador*... malo, malo, malo, ja m' enredo; no vull dir res d' axó, únicament he volgut consignar aquell detall per que en aquests moments te la seva importancia.

Tothom tenia ganas de sentir lo Parsifal, que va fer un efecte fret per que no hi havia lo apoteóssis final de D. Juan Tenorio. Sa execució, be.

També varen tocar una marxa fúnebre sobre uns versos del Hamlet, de Berliz, y que en lo meu concepte te 'l defecte de quasi totas las composicions que jo li coneix y es, molts efectes exteriors però poca ànima. La execució va anar millorant gradualment fins al punt de fer entusiasmar varias vegadas al públich.

La novelat del segon concert fou la Sinfonía Pastoral de Beethoven ab lo qual se demostra ahont pot arribar la nostra orquesta quan se posa empenyo ferm en fer una cosa. Jo no vull pas dir que 's toqués ab perfecció, però apesar dels seus defectes podían ben be assaborirse totas aquellas riuadas de armonia y melodia que bessa per tot arreu, d' aquella obra admirable la primera que en lo género descriptiu s' ha escrit en lo mon.

En aquests primers concerts també varen tocar y crech que van tocarho millor que tot La Gruta de Fíngal, de Mendelsshon, las melodias elegiacas y las dansas noruegas, de Grieg; en lo de Grieg especialment la orquesta va estar admirable, si be es veritat que lo nostre públich está massa acostumat á las óperas ab romansas y duos pera saber admirar aquexa música.

Molts d' aquests autors moderns que pertenenen á la bona escola, ab veure com lo gust per la música popular va entrant—de cullerada en cullerada com ab los malalts, ja que es veritat que 'l públich de Barcelona te una malaltia crónica—ab composicions d' aquest género per tots cantons però ab dóssis regulars... lo malalt no tindrà mes remey que posarse bo y robust.

Mes aquest remey no pot tenir efecte sinó apartant la causa de la enfermetat, ó sia la perniciosa influencia Liceista ab sos cantants y directores d' orquesta sempre vells y sempre nous, tots sortits per lo gran bazar de géneros d' aquesta classe, anomenat casa Ricordi. Y tinga tothom per entés que mentres axó dure no es possible que la música catalana s' obri camí. En

aquests concerts de que estich parlant varen tocar algunes composicions d'autors catalans de primer orde, y 'l públich se va quedar tan tranquil. Es veritat que no totes las que 'ls van tocar valian la pena, donchs n'hi havian algunes completament pallofas, però de dos especialment dech dir que eran primorosas y dignas de qualsevol firma extranjera, y no obstant l'intel·ligent públich barceloní s'adormia, si be axó á un malalt ja se li pot dispensar.

Los concerts varen seguir feliçment fins al últim, dexant á tothom convençut de que si tots tenim bona voluntat, la cosa anirà endavant.

May á Barcelona concerts d'aquest género s'havien vist tan concorreguts, fins al punt de que semblava que la gent tingués fam de música y axó basta y sobra per que la Societat Catalana á la que tots los barcelonins tenim d'estar agraïts, segueix endavant. Crech que en lo seu reglament te un article que diu que en cada concert te de tocar-se una composició d'autor català, donchs be; jo crech que apesar de tots los periodistas, deuria complir aquest article tan interessant y mes que 'ls mateixos concerts, per que primer que 'ls concerts es tenir un art nostre y per aquest medi ajudar mes que per cap altre á la formació del mateix.

L'últim concert va ser en honor del mestre Nicolau, el que va posar totes sas forces pera que 'ls concerts fossen dignes de nostra ciutat. Ara es quan hem apreciat lo seu talent tant en lo que 's refereix á la direcció d'orquestra com per lo bon gust que demostra en la construcció dels programes, tothom ha dit lo mateix: lo Sr. Nicolau es un gran director y un gran músich.

Un entusiasta aplauso á la Societat Catalana de Concerts y á son director artístich.

A. VIVES.

LAS RABOSETAS Y 'L RABOSOT

Eran tres rabosetas germanas que determinaren fer-se cada una una casa pera poder estar á xopluch; y defensarse axís del rabosot que tantas rabosetas com trobava se menjava.

Vetaquí que 'l rabosot, que dias ha que las vigila, un vespre trucá á casa de la raboseta mes gran:

—Truch, truch.

—¿Qui hi ha?

—Obram, soch lo rabosot.

—No 't vull obrir, massa te 'm menjarias.

—No vinch pas per menjarte sinó per veure com tens la casa; obra una mica no mes, que puga véurela de dins.

La raboseta ho va fer, obra una mica la porta, y 'l rabosot d'una revolada 's fica á dintre y se la menja.

L'endemá se 'n va á casa de la raboseta mitjana y truca:

—Truch, truch.

—¿Qui hi ha?

—Obram, que soch lo rabosot.

—No 't vull obrir, massa te 'm menjarias.

—No vinch pas per menjarte sinó per veure com tens la casa, obra una mica no mes, que puga mirarla de dins.

La raboseta ho va fer, obra una mica la porta, y 'l rabosot d'una revolada 's fica á dintre y se la menja.

L'altre dia 'l rabosot se 'n va á casa de la raboseta petita:

—Truch, truch.

—¿Qui hi ha?

—Obram, que soch lo rabosot.

—No 't vull obrir massa te 'm menjarias.

—No vinch pas per menjarte sino per veure com tens la casa, obra una mica la porta y podré mirarla de dins.

—Ni una mica ni gens.

Allavors lo rabosot se 'n tingué de tornar ab la cua entre camas.

Peró no per axó va donarse per vençut. L'altre dia torna á trucar á casa de la raboseta y li diu:

—Raboseta, raboseta, vinch á convidarte, óbram.

—Ja 'm pots convidar de fora estant.

—Demá, á las cinch del matí, anirém á cirerar, si vols venir.

—¿Abont?

—Al hort de qui enllá que hi ha unas cireras molt maduras. ¿Vindrás?

—Si, vindré.

Lo rabosot se 'n torná tot content, per que estava segur d'haver enganyat á la raboseta.

Peró l'endemá, quan encara era fosch y negra-nit, la raboseta va llevar-se, y agafant un gibrell gran, se 'n aná cap al hort del cirerer, y va atiparse de cireras.

Quan estigué ben tipa omplí 'l gibrell pera endursen cireras á casa, mes li pesavan molt y determiná amagarlas, tornant lo gibrell buyt.

En sent á mitj camí va sentir fressa; va aturarse, y pe 'l trepitj va conéixer que era 'l rabosot. Ella que si, se fica dessota 'l gibrell esperant que passás.

Lo rabosot venia tot content, y deya:

—Axís que clarejará vindrá la raboseta, me li tiraré á sobre y me la menjaré; si 'm queda gana menjaré cireras. ¡Oydá! ¡Quin galan esmorzar!

Y pera fer aquestas reflexions s'assentá sobre 'l gibrell. La raboseta ni respirava.

Al cap d'un moment s'alçá y torná á empendre 'l camí cap al hort del cirerer.

Quan fou lluny, la raboseta s'alçá també, y carregantse 'l gibrell á coll se 'n aná cap á casa seva.

Lo rabosot no va veure cireras en lloch, y maliciant de la raboseta, aná á trobarla; de dins estant que li respon:

—Ja ho crech que hi he anat, y bon tip que me 'n he fet. Ja t'he sentit, ja, com deyas sentat sobre 'l meu gibrell, que volías menjártem. Rabosot, t'havias de llevar mes dematí!

Lo rabosot al sentir-la agafá una gran rabia y 's posá á cridar:

—Grandíssima! Serás meva ara mateix. Ja que m' has enganyat y no vols obrirme, entraré á casa teva pe 'l funeral.

La raboseta, al sentirho posa la perola al foch ben plena d'oli, que en poch's instant's se posá á bullir. Lo rabosot va anar voltant la casa pera veure per hont podria enfilarse á la teulada; al últim va trobar un pujador y un cop á la teulada, va saltar per la xemeneya, cayent dintre de la perola d'oli bullent, y va quedar cuyt tot seguit.

Lo raboseta va anar á obrir la porta, y á fer á saber á las altras rabosetas vehinas y amigas sevas que tenía 'l rabosot cuyt á casa. Acudiren totas alegres com unas Pascuas; anaren á buscar las cireras que 'l mati havia amagat la raboseta petita, y totas las rabosetas se quedaren á esmorzar.

Menjaren lo rabosot, que estava gras com un tuxó y tendre com un all, y per postres unas cireras maduras que 's fonían á la boca.

Y ellas alla y jo aquí,
no m' han donat res pe 'l camí.

SEBASTIÀ FARNÉS.

MOVIMENT REGIONALISTA

En lo teatre Colom del vehí poble de Moncada, se celebrá lo diumenge prop passat, una reunió de propaganda regionalista organizada per lo *Foment Catalanista* ab la cooperació de la associació de «Propaganda Catalanista». Hi assistiren representants de varis centres catalanistas y diferents periódichs regionalistas y 's reveren adhesions al acte, del *Centre Català Vilafranquí*; de la *Lliga Regional* y del *Setmanari de Manresa*; del *Centre Català* y de *Lo Sanpolench de Sant Pol de Mar* y de *Lo Teatre Regional* de aquesta ciutat.

Usá de la paraula D. Joseph Mallofré qui demostrá, que 'l regionalisme, que aplicat á Catalunya es lo catalanisme, es un sistema polítich completament dintre del orde natural de las cosas; y basat ab arguments verdaderament científichs, que no possehexen los moderns partits polítichs á la madrilenya, per que 'l regionalisme, reconeix en son programa práctic, la verdadera soberanía del poble, mentres que en las Constitucions actuals, lo gòvern suprem de la nació es degut, mes que á altras cosas, á la voluntat d' un home y al etzar del temps. Després d' aquesta part de son discurs, que tractá brillantment lo Sr. Mallofré, posá de relleu la esclavitut que per los catalans representa l' imposició en las escolas y en los tribunals, de la llengua castellana, ab la qual demostrá, lo molt difícil que 's fa l' ensenyança dels noys que aprenen

las primeras lletras; y acabá 'l Sr. Mallofré, analisant los beneficis que en tots los rams de la Administració pública, reportarian la descentralisació que predica el Catalanisme.

Acte seguit lo Sr. President de la Secció de Propaganda del *Foment Catalanista* D. Lluís Marsans, prengué la paraula, presentant á son auditori lo gloriós passat de Catalunya, y lo que es necessari fer, si volém reconquerirho. Demostrá com entre los partits polítichs, l' únich que pot escometre aquesta empresa es lo catalanisme, ja que es l' únich que te per ideal mes noble, lo benestar de sa patria. Posá de relleu lo valor eínich de nostres antepassats en defensa de las llibertats catalanas, explicant ab brillants imatjes, lo siti de Barcelona de l' any 1714, per deduhir d' aquí, que si Catalunya vol veures altra vegada gran, altra vegada lliure, es necessari que tots sos fills sápigán quan convinga, tenir l' entusiasme, la fé, y lo valor d' aquells que moriren en defensa de sos furs, en las murallas de Barcelona.

D. Narcís Fuster, digué que en lo desgavell que regna avuy en las provincias espanyolas, l' únich partit polítich que pot presentarse ab lo cap alt y 'l front seré, es lo Regionalisme, puix que ell jamay ha fet propaganda en favor de tal ó qual home, sinó que completament deslligat de compromisos, ha pogut y pot presentarse al poble com á regenerador de la patria. Demostrá com lo Regionalisme, no ve á desmembrar á Espanya, sinó que vol que cada regió visca de son terror, y que totas juntas formen lo que en la naturalesa fa la boscuria; es dir que cada arbre visca de son arrel, de sa sahó y de tot lo que li siga propi, però que no 's desdenye de fer conjunt, y fins conjunt armónich, ab sos germans. Així voldria que fossen las regions de Espanya.

Lo Sr. Francisco X. Tobella, feu un resum dels discursos allí pronunciats, robustint ab bastant eloqüencia las opinions exposadas per sos antecessors en l' us de la paraula. Començá felicitant calurosament al poble de Moncada, per que s' ha sapigut donar una administració que es modelo d' administracions dels pobles y per que jamay á Moncada han pogut posar arrels ni lo caciquisme ni las divisions políticas que son la remora dels pobles tots, y mes que en cap d' ells, en las poblacions rurals. Y per axó y ab doble motiu, se felicitá, al veure com los honrats fills de Moncada, havian acudit al local en que la reunió 's feya, per escoltar lo que 'l Regionalisme anava á predicarlos. Feu atinadas observacions sobre la necessitat de que per lo verdader avenç del poble, 's destruesca aquesta unitat artificial d' Espanya, per que cada regió te necessitats diferents y es anti-racional y fora de la llógica, pretendre governar aquestas regions totas per un mateix sistema, imposantlos una llengua que no tots entenen, y aplicarlos iguals remeys quan totas pateixen de diferents malalties.

Tots los oradors foren molts vegadas interromputs

per los aplausos del públich que omplia lo local grandiós del teatre «Colom» ahont se celebrá l' acte.

No podém acabar sens felicitar calurosament als entussiasas joves de la comissió de Propaganda del *Foment Catalanista* per haver organísat aquest acte del que tan bé ne pot esperar la noble causa que defensám.

..

La antigua y acreditada Revista de París, *Polybiblion*, que está consagrada exclusivament á la Bibliografía universal, en un de sos darrers fascicles se ocupa de la obra de Mossen Jaume Collell, ROMA, editada per la Casa Subirana. Citarém lo párrafo principal del article de Maxime Formont:

«Quedarà enganyat aquell que busque en eix llibre una especie de catálech de las maravellas artísticas y arquitecturals de Roma, ó disertacions eruditas sobre sa missió en l' antiguetat y en los temps moderns, ó en fi tot lo que 's troba en obras similars, escritas baix la influencia de preocupacions estéticas ó históricas exclusivas. Lo senyor Collell es sacerdot, y se 'n recorda sempre en sas apreciacions dels hòmens y de las cosas; ell considera sobre tot Roma com la ciutadela del Cristianisme, y en la ciutat dels Papas, ans que tot, ell hi veu al Papa y l' Iglesia. De aquí ve aqueix caràcter particular de sinceritat evident que está marcat en cada una de exas páginas; de aquí 'l calor que devegadas se comunica del ánima del piados escriptor á la del seu llegidor.

En la relació de la audiència atorgada per Lleó XIII á Mossen Collell hi ha una ingenuitat encantadora, com igualment en la escena de la recepció d' un pelegrinatge espanyol al Vaticá; un passatge sobre la misteriosa poesia de las catacumbas toca á la verdadera eloqüencia, y ell basta per fer dissimular certas caygudas d' estil, y algunas exageracions d' un enteniment á qui 'l zel arrastra á vegadas, en lloch de conduhirlo. En suma, lo llibre es atractiu, y la aprobació del Illm. Sr. Bisbe de Vich assegura prou que es edificant.»

..

L' Orfeo de Bilbao, que tan ben sentat dexá 'l pabelló en nostra ciutat en lo certámen de la Exposició Universal, ha guanyat lo primer premi en lo certámen ara celebrat á Madrid, ab motiu de las festas en honor de Colom. La *Unión Vasco-Navarra*, dona la noticia en un solt ple d' entussiasme, per que una vegada mes l' Orfeo ha fet sentir y aplaudir los cants de Basconia.

..

La *Cornemuse* publica un article titolat *Un peu de fédéralisme*, en que son autor Elzéar Jouveau declara no adherirse á la obra dels federalistas que volent convertir en polítich al Felibrige han introduhit en ell la divisió. En Jouveau accepta la descentralisació «que es lo perfeccionament de nostre sistema actual per

successivas modificacions», però condemna 'l federalisme «que es lo cambi integral é immediat de lo que existeix, per una cosa quin funcionament no s' ha pas experimentat y quins resultats son mes que duptosos.»

..

En lo periódich *Dally Evening Telegraph*, del 27 d' agost de 1892, que surt á Filadelfia, en l' estat de *Pennsylvania* s' ha publicat, transcrit de la *Illustrated London News*, lo *Queam Isabellos dream* (Lo somni de la reyna Isabel) de Mossen Jacinto Verdagner, que aquesta ilustració va publicar traduhit per R. Garnett.

..

La Comissió de Propaganda del *Foment Catalanista*, ha dirigit una entussiasa felicitació al sabi catedràtich de la Universitat de Santiago de Galicia, D. Alfred Brañas per lo notable discurs ab que inaugurarà, enguany, las tascas académicas d' aquell centre docent.

..

La conferencia que don Ramon Casellas va donar diumenge en el Ateneo Barcelonés, es sens dupte la mes notable de la tanda que s' emprengué en dita associació ab motiu del IV centenari del descobriment de América. Lo tema escullit pe 'l Sr. Casellas *La pintura catalana en lo sigle xv*, era temptador, interessantíssim; y tant com interessant, dificultós, si la conferencia no havia d' ésser una divagació mes sobre un tema práctic.

No hi perderen son temps los que anaren á ohirla; que 'n sortiren admirats del saber, del gust finíssim, del talent d' escriure y fins del patriotisme catalá del conferenciant. Explicant la *génessis de la escultura y de la pintura* en la Edat Mitjana, fou sabi rahonador; tractant de *la pintura gòtica catalana*, s' acreditá de erudit, discret y d' artista fi; parlant del *retaula de Santa Clara de Vich*, s' enlayrá als cims en que l' art plástic y la poesia 's donan la besada de germanor... en fi, lo que diguerem al començ, la conferencia mes granada y profitosa de quantas n' ha motivat l' acontexement que suara Barcelona festejava.

Abans de posar punt á aquest solt, no sabém resistir á la temptació de traduhir lo párrafo final, eloqüent y patriótich, que 'l públich del Ateneo ohí entre grans aplausos.

Se quexa 'l Sr. Casellas del estat de nostra pintura regional, «que desorientada y trampolinejant s' inclina á corrents ignotas», y 'n dona exa rahó:

«Es que Catalunya ha cambiat de destí: es que de primers actors del gran drama de la historia, hem passat á comparsas. Axís en lletras com en arts ja no 'ns regim per nosaltres; ja no cercarém las inspiracions ahont plagui y convinga, sinó que començarém á rébreles de la Espanya central y castellana. Era allavors que aquesta s' iniciava en l' art idealista y abstracte de la Italia, quin floriment artístich coincidía ab la grandesa de Castella, descubridora d' un nou

mon. Davant de tals esplendors quedarem arreconats nosaltres; planetes d' un gran astre, de grat ó per força, 'ns cal segui 'l seu curs. Així com nostres poetes fan mals abaranyes de nostre idioma per parlar en castellà, en italià, en llatí, en qualsevol llengua, menys en la nostra... així també nostres artistes començau, com á Castella, á parlar en italià, á parlar en Vinci, á parlar en Raphael, á parlar en Michel Angel... per tartamudejar en barroch al cap de quatre dias. Després... ja es en vá cercá 'l rastre d' un art que ha desaparegut ab nostra nacionalitat, per anar á florir en altrás regions de la península. De poble rey y lleigslador, de poble artista y literat, si be mercantil é industrial ensemps, passarem á sé 'l poble eminentment treballador «*el laborioso pueblo catalán*», denominació d' oprobí ab que fins á la meytat d' aquest segle nos ha distingit la Espanya una é indivisible.»

..

Duas conferencias s' han donat darrerament en la «Lliga de Catalunya». La primera, celebrada 'l divendres de la setmana anterior, aná á càrrech del jove advocat y escriptor catalanista don Lluís Durán y Ventosa. Encara que modestament anunciá aquest que «s' llegirían alguns párrafos» del discurs que, ab universal aplauso dels regionalistas, llegí don Alfred Brañas en la solemne apertura del present curs en la Universitat de Santiago de Galicia, lo cert es que va arrodonir lo Sr. Durán aquesta lectura ab observacions tan atinadas, que resultá una conferència verdadera y molt interessant.

La segona, celebrada 'l passat dilluns, tenia per objecte tractar l' assumpto candent de la «Qüestió municipal». Lo conferenciant, lo jove advocat don Lluís Ferrer, atacá ab energia la gestió del Ajuntament. Exposá varis fets, ab detalls molt eloqüents, y proposá alguns medis pràctichs per millorar la administració.

Finalisá la sessió ab un parlament del Sr. Alsina, President de la «Lliga», insistint sobre la necessitat de moralisar la administració municipal.

Així la disertació del Sr. Ferrer com las enérgicas paraulas del Sr. Alsina, foren coronadas ab repetits aplausos.

..

En lo número de *Le Lengodoucian*, corresponent al 30 del passat octubre, hem llegit una notable carta que al Director d' aquest periódich envía M. H. Chabrier, president de la *Alliance fédéraliste republicaine*, en la que, després de retreure 'ls greujes del Mitgdia contra la absorció unificadora del Estat, proposa medis pràctichs per la organissació vigorosa dels elements descentralisadors, y una forta campanya de propaganda.

LO REGIONALISME EN LA PREMPSA

COSAS ASSENYALADAS

—LE LENGODOUCIAN, de Toulouso: «*Le Lengodoucian et les fédéralistes méridionaux*, per J. F. Court.—*Maitre Bemat Paraire*, per Bacquié-Fonade.—*La décentralisation artistique*, I, per J. Mommeja.

—LO CATALANISTA, de Sabadell: *Festa inaugural del «Centre Català»*.—*Discurs del President del «Centre Català»*, D. Angel Manau, llegit en la vetllada inaugural celebrada 'l 23 del finit octubre.

—LA CORNEMUSE, de Marsella: *Un peu de federalisme S. V. P.*, per Elzéar Jouveau.

—PAZ Y TREGUA, mes d' octubre: *Defensa de Cataluña por el Excmo. Sr. General Camprubi*. (Conclusión).

—LA DÉPÊCHE. Toulouse. Dia 27 octubre: *Crise ministérielle en Hongrie*. Exposá la darrera fase de la tendencia nacionalista, cada dia mes accentuada d' aquest poble per nosaltres tan simpátich.

—EL DIARIO DE BARCELONA. Dia 30 octubre: «*El Diario de Barcelona*.» *Apuntes históricos*, III, per don J. Mañé y Flaquer. Articles interessantíssims per la historia moderna de Catalunya, y per la dels antecedents de la Renaxensa catalanista.

—LO SOMATENT. Dia d' 30 octubre: «*L' Hereu Jordi*,» drama d' En Pere Anton Torres, per R. Pomés.

—LO SETMANARI CATALÀ, Manresa. Dia 3 novembre: *Dia dels morts-Pensament* (traduhit de Anton Aparisi), per Ll. E.—*La Blasfemia*, per Joseph Soler y Palet (transcrit de LA VEU DE CATALUNYA.)

—LE MONITEUR DE ROME. Dia 26 d' octubre: *Le Cas de M. Sigl*. Article que dona molta idea de com crexen en certas regions d' Alemanya, las corrents particularistas, fins á preocupar fortament als partits mes influents del imperi.

—LA RENAIXENSA. Dias 2 y 4: *Conferencia sobre 'l desgavell administratiu del Ajuntament de Barcelona*, per D. Lluís Ferrer.

—LA VANGUARDIA. Dia 4 novembre: *La pintura catalana en el siglo XV*. Extracte abundós de la notable conferencia que, sobre 'l tema del títol, va donar don R. Casellas.

CORREU NACIONAL

Així com se parla de la setmana dels tres dijous, des de ara podrà parlarse de la setmana dels tres motins. Ab la diferencia de que la dels tres dijous molts la esperan y ningú l' ha vista may, mentres que la dels tres motins, acabém de véurela 'ls espanyols, sense esperarla gayre ningú.

Lo partit conservador nos ha fet aquest present gal·dós de un esbalot diari ab motiu de tot: de primer eran

las marmanyeras que 's resistían á pagar los nous arbitres municipals; després los pobles que 's mostravan decidits á no pagar consums, y ara es la nació tota que no está per bromas y protesta contra las festas oficiales del Centenari.

La veritat es que las festas en honor del gran navegant van tenint un apoteosis digna del actual Govern. Se començá aquí, á Barcelona, ab una xiulada monumental al Ajuntament y un motí á la Gran-Via, y 'l mal s' encomanà tot seguit á Madrid y á Granada.

Primer motí: no te res que veure ab lo Centenari. Ha sigut á Irún, entre militars y paisans, ab motiu de un sarau. La cosa no passá mes enllá, per que ni 'ls soldats ni 'ls paisans tiraren contra 'l Govern. Veritat es que hi hagué ferits y algun pres, però la festa pogué continuar en pau.

Segon motí. Passá á Madrid. Lo poble madrileny está cremat contra 'l Sr. Bosch, un tortosí tossut com un aragonés, que no vol dexar la vara d'Alcalde de cap de las maneres, apesar d'haverli dit de bé á bé tots los diaris y de mal á mal lo públich ab arguments tan precisos y aclaparants com las pedras. Lo que tothom se pregunta es per que 'ls indignats las empengueren contra 'l tablado de la música en la plaça de la Cibeles ó de la Anarquia y contra 'ls fanals del carrer d'Alcalá. ¿Qué tenen que veure las fustas que 's cremaren y 'ls fanals que 's romperen, ab la tossuderia d'En Bosch y Fustigueras?

Oh! y encara 'l públich volia derrocar las estátuas de la plaça de la Cibeles, pera que paguessen lo gasto del seu enfado per no haver sigut avisats á temps que 'l festival anunciat s'aplaçava. Sort que hi hagué allí alguna persona aymadora del art, que feu notar als revoltosos que aquellas estátuas son de madrilenys ilustres, y per lo tant d'enemichs del tossut tortosí. Aquesta consideració las salvá d'una destrucció segura.

Y heus aquí com tot te la seva compensació. Se digué quan s'alsaren aquellas estátuas en la que s'havia d'anomenar plaça d'Espanya, que era un exclusivisme tonto 'l de posarhi no mes fills de Madrid.

Y aquell cas, be sembla un mal:
donchs veurán com va ser un be.

Efectivament si entre aquells ilustres de pedra hi arriba á haver algun tortosí, lo públich l'arrossega com á tribut d'entussiasme prestat al Alcalde.

Tercer motí: lo de Granada. Lo motiu es lo no haver anat la familia Rey al inaugurar lo monument alçat en aquella ciutat á Isabel la Católica, y l'enviarhi 'ls ministres de la Guerra, de Foment y de Gracia y Justicia. Lo poble granadí s'ha considerat desayrat, y al saber positivament que en compte de la familia reyal hi anavan los tres reys magos—com allí 'ls hi diuen—s'enfurismá y tirá per terra 'ls archs de triomf, cremá 'l fustám y cridá abaix los conservadors.

La semblança dels tres ministres ab los tres reys

magos no es molta. Tal vegada 'l poble s'ha fixat en un contrast manifest: aquells anavan á Bethlem des de l'Orient y aquests anavan á Granada des de las Batuecas ó de la vall d'Aran.

Lo cert es que 'ls ministres han suspés lo viatge, aconsellats per la prudencia, hi ha hagut gran desori en lo ministeri se parla de crísis, y algú 'n gemegará d'aquestas fetas.

Lo partit conservador es molt desgraciat: lo de Barcelona pogué passar, per que la primera lo rey la perdona; suposém que lo de Madrid hauria passat també per que las reynas solen ésser mes compassivas y acostuman á perdonar la segona. Però la de Granada, que es la tercera, ¿qui la perdonará?

JORDI.

DIETARI DEL PRINCIPAT

De *Las Cuatro Barras* de Vilafranca: «El conegut industrial de nostra vila D. Joseph Sirera, ha posat á la venda una enginyosa máquina de sa invenció pera sembrar. Tenim que confessar que 'ns complagué moltíssim veure las bonas condicions que reuneix dit aparell que es 'l una gran senzillesa.

Recomanám á tots los agricultors no dexten d'anar á véurela, puix no duptám que 'ls hi será profitosa.»

De *El Tarrasense*: «Segons sembla no s'tardará gayre en començar la construcció d'un grandió vapor dels distingits industrials Monset y C.^a en nostre ensanxe.

També 's proposan axecar un important establiment industrial en aquesta ciutat, los Srs. Vancells y C.^a»

L'Excm. Sr. D. Manuel Duran y Bas ha retornat á nostra ciutat després d'haver assistit als Congressos Catòlich de Sevilla y Jurídich de Madrid.

S'han començat á repartir á las autoritats y regidors d'aquesta ciutat las medallas de bronzo, reproduccions de la del Arnau, commemorativas del centenari del descobriment d'América.

Es molt visitada la Exposició Nacional de Industrias artísticas y internacional de Reproduccions. Lo diumenge Passat arrivaren á 1.056 las entradas.

El dia 1 d'octubre prengué possessió la nova Junta sindical del Col·legi de Corredors Reials de Comers de Barcelona. La forman los senyors següents: D. Jaume Trias, síndich president; D. Dionís Cabot y Rovira, arxiver; D. Joseph de Pal y Baralt, comptador; don

Francesch Santmartí y Roura, tresorer; D. Lluís de Romero de Baldrich, secretari; y D. Manel Macià y Masferrer, suplent.

Del «Círculo Católico de obreros de Mataró» hem rebut esquelas de convit per la festa de distribució de premis del Certámen literari obert per la benemérita associació citada, en memoria de Cristófol Colom. Agraíim la atenció, y darém compte del resultat de la festa.

Las festas celebradas á Reus ab motiu del centenari de la aparició de la Mare de Deu de la misericordia han resultat concorregudíssimas y del tot lluhidas.

Dijous se celebrá en nostra Seu lo solemne aniversari de la mort de nostre anyorat Rey En Jaume I lo Conqueridor, qui fou en vida gran protector de dita Basílica. Fou celebrant l'ltre. Canonge D. Tomás Sanchez y assistents los lltres. Drs. Valentí Basart, doctoral y Anselm Casanovas.

Lo dia 30 del mes passat se celebrá una important reunió en lo poble de Miralcamp, organizada per la comissió de propaganda de la Cambra agricola de Maldá. Lo president de la mateixa, Sr. Baró de casa Fleix, doná compte dels avenços de dita comissió, manifestant que 'ls socis entrats en lo mes anterior, arrivaren á 24.700.

Alguns amichs y admiradors del artista Sr. Padró, autor del projecte d'ornament del Passeig de Colom, en las passadas festas, l'obsequiaren dilluns ab un banquet. A l' hora dels brindis, lo Sr. Llanas llegí fragments d' una obra que te á punt de donar á llum.

Una de las poblacions de Catalunya que ha celebrat ab major lluhiment las festas del IV Centenari del descobriment d'América, ha estat la gentil vila de Banyolas.

A Sant Feliu de Guíxols, se celebrá dias endarrera un *meeting* anarquista, sumament concorregut. Entre 'ls oradors figurá la Teresa Claramunt.

A Vich morí la setmana anterior una dona, que tenia mes de cent anys.

Ha quedat instalada en lo teatre del Liceu la il·luminació eléctrica, quedantne exclós del tot lo gas.

Dissapte de l'altra setmana morí la Sra. D.ª Xaviera Bonay, viuda de Brú, tia del Excm. Sr. Marqués de

Comillas, y de D.ª Isabel Lopez, esposa de D. Eusebi Güell y Bacigalupi. Deu envie sos consols á la familia de la difunta, y tinga á l'ánima d'aquesta en la santa gloria.

La diputació provincial de Mallorca s'ha dirigit al doctor Ferrán, demanantli que passe á la illa per estudiar la epizootia que s'ha declarat en lo bestiar porquí.

A judici d'algunes personas d'edat aquest hivern será molt cru; y 's fundan principalment per créureho així, en que floreixen ara alguns arbres fruyters, y l'atmetller entre ells.

La «Junta de defensa dels interessos econòmichs de la provincia de Lleyda,» en la darrera sessió que ha celebrat, deliberá llargament sobre 'l projecte de «ferrocarrils carbonífers» de Catalunya, acordant posarse d'acort sobre alguns extrems del projecte ab la companyia concessionaria, y activa, després en lo possible la realisació de la obra.

Lo dia de Tot-Sants una Comissió del «Círculo artístico de Barcelona» passá á Sitges per colocar, en representació de dit centre una magnífica corona de bronzo damunt la tomba del malaguanyat don Ramon Canudas (q. a. e. s.). Ab aquest motiu, la vila de Sitges feu una important manifestació en honor del plorat artista. Pronunciaren sentits parlaments lo Sr. Pellicer Monseny, en nom del «Círculo» y 'l Director del *Eco de Sitges*, en representació de la premsa.

CRÓNICA RELIGIOSA

Lo Papa ha enviat un Breu molt laudatori al Reverendíssim P. Lluís Martin, felicitantlo per sa promoció al càrrech de Preposit General dels Jesuitas.

Es curiós lo cas que acaba de passar á Inglaterra. Un grupo de protestants intransigents que encara tenen la ja anticuada divisa de *No Popery* tractaren de formar una Associació anticatólica per evitar los avenços del catolicisme. Lo primer que se 'ls ocorregué fou celebrar un *meeting* per protestar de la elecció del Sr. Stuart Knill pera lord-batlle de Londres. Un dels socis de la lliga anticatólica va dir que havia escrit, per conèixer la seva opinió, á tres grans personatjes polítichs, á lord Salisbury conservador, á mister Gladstone lliberal, y á mister Chamberlain radical. Donchs be: lo primer ha respost que l'assumpto era cosa dels advocats, lo segon no feu mes que acusar lo rebut de la carta y 'l tercer ni s'ha dignat contestar.

Al saber axó aquells antipapistas s'han esbravat contra «l'indiferència mostrada per tres hòmens eminents sobre una crisi religiosa tan grave.» Es un dato preciós per jutjar dels progressos del Catolicisme en Inglaterra.

Abans de separarse los Abats de la Congregació Cassinense que s'havíen reunit á Roma en Capítol General, foren presentats al Papa essenthi presents los cinch visitadors de las cinch provincias que te la Congregació Benedictina Cassinense. Lo Sant Pare s'entretingué en preguntar á cada hu sobre l'estat dels respectius monastirs, y rebé un donatiu que li feren los bons religiosos com primicias del Jubileu Episcopal de Sa Santetat. Per los benedictins espanyols hi havia lo Rvm. P. Ruera, monjo de Montserrat, recentment nombrat Abat Provincial ó Visitador.

En la ciutat de Reggio de Calabria havia de dar dias passats un exerciciis espirituals lo célebre Pare Agustí de Montefeltro, però 'l segon dia, fou tal la invasió de gent á la iglesia y tals las barallas, que á colps de pedra foren trancadas todas las vidrieras de la Catedral per la multitud que hi havia afora y que volia entrar. Los Exercicis eran reservats per determinadas personas. S'hagueren d'obrir las portas, entrá la gruxia de gent, y 'l P. Agustí pogué dominar la turba y començá un sermó sobre la *Providencia*. Tot plegat un infeliç digué un mal nom en veu alta al predicador y alashoras hi hagué dintre 'l temple una verdadera batalla campal resultantne alguns de ferits.

Lo Congrès Católich d'obers celebrat últimament á Suissa ha sigut una manifestació espléndida de la vitalitat del catolicisme en aquell pays. Ara com ara se pot assegurar que 'l poble viril de la República Helvética es lo qui millor ha respost al crit del Papa en sa Encíclica sobre la condició dels obrers.

La *Gaceta de Colonia* refereix que 'l Senat de Hamburg, compost en sa majoria de protestants, ha demanat per assistir als colérichs, Germanas de la Caritat. De Breslau sols n'hi han anat 30, y últimament n'hi ha enviadas també la Congregació anomenada de Sant Carlos Borromeu.

Un altre diari de la mateixa ciutat de Colonia diu que 'ls religiosos franciscans van á entrar novament en dita ciutat, després de haverne estat proscrits llarchs anys. La caritat dels fiels els ha construït un convent ab sa iglesia en un dels barris obrers.

S'ha inaugurat solemnement la Exposició de Chicago. Todas las eminencias políticas y financieras dels Estats-Units hi eran presents. Unas 100.000 personas assistían á la festa, y feu la benedicció dels grans

edificis de Washington-Partk lo Cardenal Gibbons. ¡Quina llissó dona la República nort-americana á la francesa que feu la Exposició en 1889 sens implorar los auxilis del Senyor!

A Inglaterra 's proposan celebrar l'any 1897 lo tretzé centenari de la conversió del pays al Catolicisme en temps del rey Ethelbert. Lo Bisbe de Northampton vol celebrar aquest centenari erigint un magnífich temple en lo mateix indret hont hi ha ara un Santuari dedicat al sant rey Ethelbert. Lo Sant Pare ha enviat una carta aprobant y llochant la idea y expressant la esperança de que la Inglaterra torne aviat al seno del catolicisme.

Interessant ha sigut l'Audiencia concedida pe 'l Papa á Monsenyor Verjús, bisbe de la nova Guinea, missioner del Sagrat Cor (Issoudun).

En primer lloch lo bisbe Missioner presentá al Sant Pare un Mapa de las costas de la Nova Guinea hont ell evangelisa, donantlosi 'l nom de *Sant Joseph* y al primer port hont desembarcá, lo nom de *Port-León* nom que ha acceptat lo govern anglés. Los 700 salvatjes antropófagos que hi havia en aquell indret ja son tots convertits, formant una comunitat modelo, puix reben los Sagraments cada quinze dias.

Ha presentat al Papa una tiara feta de coronas de plomas d'aucells, que eran las coronas dels quefes de las tribus, que han volgut oferirlas al Sant Pare, com un homenatge á la seva soberania universal.

Además monsenyor Verjús ha ofert al Papa lo primer catecisme imprés á *Port-Leon* en llengua del pays, anomenada *Roro*, un diccionari y una gramática.

Lleó XIII ha manifestat la mes viva satisfacció y ha ordenat que quan torne á partir lo citat Bisbe cap á la Nova-Guinea, lo acompanyen á lo menos una trentena de Missioners.

Lo cosí del cardenal Howard, general Marshall ha presentat al tribunal lo testament del difunt. Lo cardenal fa molts llegats pios: la seva biblioteca la dona al Colegi anglés de Roma, y tots los ornaments y alhajas al arquebisbe de Westminster. Tot lo seu capital s'ha de emplear en bonas obras, dextant á cada hu dels seus nebots, per memoria, no mes que 400 lliuras esterlinas.

Sembla que 's tracta de fundar una Societat anónima, á fi de facilitar las peregrinacions á la Santa Casa de Loreto, y principalment ab l'objecte de construir un ferro-carril funicular des de la estació á dalt de la vila de Loreto, y un gran hotel que puga admetre gran número de viatjers.